

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017

Innehåll:	sid
I. Bakgrund och syfte	2
Lagar och styrdokument	2
II. Biblioteksverksamheten i Östhammars kommun	3
Organisation	3
Bibliotekets roll	3
Prioriterade grupper	4
Finskt förvaltningsområde	4
Digital delaktighet	4
Skolbibliotek	5
Barn- och ungdomsbiblioteksverksamhet	5
Samverkan mellan skol- och folkbibliotek	6
III. Nytt huvudbibliotek i Östhammars kommun	7
IV. Nyckeltal, styrtalet och prioriterade insatser	8

I. Bakgrund och syfte

Enligt 17 § i bibliotekslagen (2013:801) ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen ska vara ett brett förankrat politiskt dokument som beskriver hur kommunen organiserar biblioteksverksamheten i enlighet med de lagar som gäller på området, dvs. bibliotekslagen och skollagen.

Kultur- och fritidsnämnden har i uppdrag från kommunstyrelsen att ta fram en biblioteksplan för Östhammars kommun i samarbete med övriga nämnder och förvaltningar. Biblioteksplanen antas av kommunfullmäktige.

Biblioteksplanen ska styra det strategiska utvecklingsarbetet och inriktningen för biblioteksverksamheterna i kommunen under planperioden genom ett antal prioriterade insatser. Planen anger också med vilka nyckel- och styrta biblioteksorganisationerna ska följa upp sina verksamheter årligen som en del av respektive nämnders/förvaltningars verksamhetsplanering. Nyckeltal, styrta och prioriterade insatser syftar till att uppfylla kommunfullmäktiges prioriterade mål 2015-2018.

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017 ersätter Kunskap och läslust, biblioteksstrategier för Östhammars kommun 2006-2015.

Lagar och styrdokument som planen förhåller sig till:

Bibliotekslagen (2013:801)

Skollagen (2010:800)

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Regional biblioteksplan för Uppsala län 2015-2017

UNESCOs folkbiblioteksmanifest

UNESCOs skolbiblioteksmanifest

II. Biblioteksverksamheten i Östhammars kommun

Organisation

I Östhammars kommun finns fem folkbibliotek. Huvudbiblioteket ligger i Östhammar. I Öregrund och Gimo finns folkbibliotek och i Alunda och Österbybruk finns integrerade skol- och folkbibliotek.

Utöver de integrerade skol- och folkbiblioteken på Olandsskolan i Alunda och på Österbyskolan i Österbybruk, finns skolbibliotek på Vallonskolan och Bruksgymnasiet i Gimo samt på Frösåkersskolan i Östhammar och på Öregrunds skola.

Huvudbiblioteket i Östhammar ansvarar även för 23 övriga utlåningsställen med mediedepositioner. Dessa utgörs av äldreboenden, dagbarnvårdare, väntrum inom sjukvården, bygdegårdar, Folkets hus m.m.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteksverksamheten, och barn- och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteksverksamheten.

Bibliotekets roll

Enligt 2 § i bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Folkbiblioteken i Östhammars kommun är viktiga mötesplatser och kunskapscentra med stark förankring i lokalsamhället. Biblioteken är platser där individer och föreningar kan mötas och utbyta erfarenheter. Här kan besökare ta del av såväl information som kulturupplevelser, och möjligheter till utveckling erbjuds genom forskning och kreativt skapande.

Folkbiblioteken är till för alla, och tillgänglighet är en viktig ledstjärna i verksamheten. Huvudbibliotekets mediedepositioner ökar delaktigheten och livskvaliteten för de personer som av olika skäl inte själva kan ta sig till biblioteket. Bibliotekens hemsida biblinord.se är alltid tillgänglig. Här kan användarna tipsa om böcker, beställa fjärrlån och göra inköpsförslag. Med lånekort från kommunens bibliotek kan man även ladda ner e-böcker från hemsidan.

Dela Läslust är ett gemensamt utvecklingsprojekt för folkbiblioteken i Dalarnas, Gävleborgs, Uppsala och Värmlands län. Projektet medfinansieras av Statens kulturråd och pågår från

januari 2015 till januari 2017. Syftet med Dela Läslust är att utveckla den läsfrämjande och litteraturförmedlande verksamheten.

För att i ännu större utsträckning anpassa bibliotekens tillgänglighet och verksamheter efter invånarnas behov behöver man genomföra en marknadsundersökning/kundundersökning. Undersökningen kan användas som underlag för att utforma öppettider och mediebestånd.

Prioriterade grupper

Enligt 4 och 5 § i bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.

Biblioteken samarbetar med socialförvaltningen, studieförbund och daglig verksamhet för att nå målgrupperna äldre och personer som omfattas av LSS. Samarbetet sker bland annat genom att främja och utveckla högläsning för målgrupperna. Utöver de bokdepositioner som finns på äldreboenden och vårdcentraler i kommunen tillhandahåller biblioteken anpassade medier till personer med olika behov. Till exempel nedladdning av litteratur via Legimus som är en service av MTM (Myndigheten för Tillgängliga Medier). Där finns talböcker, punktskriftsböcker, e-textböcker, taktila bilderböcker och teckenspråkig litteratur.

Medier på nationella minoritetsspråk och andra språk, liksom böcker på lättläst svenska köps in till biblioteken baserat på den efterfrågan som finns på respektive ort.

För att ytterligare säkra tillgången på medier till prioriterade målgrupper och för att spegla kommunens demografiska sammansättning ska en mediepolicy tas fram för biblioteksverksamheterna i Östhammars kommun. Mediepolicyn ska ligga till grund för hur biblioteken utformar sina individuella medieplaner.

Finskt förvaltningsområde

Östhammars kommun är finskt förvaltningsområde enligt 6§ i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Detta innebär att invånarna bland annat har rätt att använda finska i sin kontakt med kommunen. Kommunen ska också kunna tillhandahålla förskoleverksamhet och äldreomsorg delvis på finska. Utöver dessa insatser ska kommunen även verka för revitalisering av det finska språket i kommunen. Här spelar biblioteken en viktig roll som mötesplatser och som tillhandahållare av finska medier och litteratur. Samarbete finns med koordinatören för finskt förvaltningsområde, framför allt på biblioteken i Gimo och Österbybruk.

Digital delaktighet

Som en del av samarbetet inom Uppsala län deltar Östhammars kommun i det Digitala nätverket tillsammans med Länsbibliotek Uppsala. Syftet med nätverket är att öka den digitala delaktigheten, det vill säga att fler ska kunna använda och ta del av internet och andra digitala medier och de möjligheter som detta medför. Länsbiblioteket svarar för omvärldsbevakning och organiserar utbildningar och seminarier kring digital delaktighet.

Skolbibliotek

Enligt 2 kap. 36 § i skollagen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbibliotekens verksamhet och innehåll ska vara anpassat efter elevernas behov och stimulera deras intresse för läsning och litteratur, samt tillgodose deras behov av material för undervisningen. Skolbiblioteken är också en resurs för skolan att uppnå de mål i läroplanen som relaterar till informationssökning och källkritik.

På Olandsskolan och Österbyskolan finns integrerade skol- och folkbibliotek. Skolbibliotek finns även på Vallonskolan och Bruksgymnasiet i Gimo samt på Frösåkerskolan i Östhammar och på Öregrunds skola.

Som en del i sitt läsförmedlande arbete genomför skolbibliotekarierna bokprat för klasser i grundskolan. Man arrangerar också klassbesök på biblioteken som en introduktion för eleverna till biblioteksverksamheten. Skolbiblioteken stöttar även lärarna genom att ta fram material för undervisningen. Biblioteken har även tillgång till inlästa läromedel via inläsningstjänst och skolbiblioteken kan ge samma service via Legimus som folkbiblioteken.

Under läsåret 2016/2017 kommer grundskolorna i Östhammars kommun att arbeta med Läslyftet, en lärarfortbildning i språk-, läs- och skrivdidaktik som bygger på kollegialt lärande.

Gymnasiebibliotek

Bruksgymnasiet i Gimo har ett stort och välutrustat skolbibliotek med många arbetsplatser och datorer där eleverna kan arbeta både enskilt och i grupp. I biblioteket finns det förutom ett stort utbud av faktaböcker och skönlitterära böcker även databaser, dagstidning, faktatidningar, skrivare, scanner och spel. Biblioteket har även tillgång till inlästa läromedel. En bibliotekarie finns som servar elever och personal med boktips, informationssökning och det mesta som har med skolarbetet att göra.

Barn- och ungdomsbiblioteksverksamhet

Enligt 8 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Sedan 2012 saknar Östhammars kommun barn- och ungdomsbibliotekarie. Folkbiblioteken bedriver barn- och ungdomsverksamhet utifrån de resurser som finns på respektive bibliotek, men det saknas övergripande utvecklingsarbete, uppsökande verksamhet och omvärldsbevakning på området.

Östhammars kommun deltar i Språknätet, ett regionalt samarbetsprojekt mellan Länsbiblioteket, BVC, Öppna förskolan och biblioteksverksamheterna i tre av länets kommuner. Samarbetet syftar till att stärka de yngsta barnens språk- och läsutveckling och omfattar bland annat gåvoböcker och information kring språkutveckling från BVC, samt informationsträffar för nyblivna föräldrar på biblioteken. Språknätet utvärderas under 2015.

Biblioteken tillhandahåller bokpåsar på kommunens förskolor som föräldrar kan låna med sig hem. Huvudbiblioteket tillhandahåller även temalådor med barnböcker som förskolor och fritidshem kan beställa. Som en del av Kultur- och fritidsförvaltningens arbete med barn- och ungdomskultur arrangeras två föreställningar med barnteater per år på varje folkbibliotek. Huvudsaklig målgrupp för föreställningarna är barn i förskoleåldern.

Samverkan mellan skol- och folkbibliotek

Enligt bibliotekslagens 14 § ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Folk- och skolbiblioteken i Östhammars kommun har gemensamt biblioteksdatasystem och bokbestånd vilket ger låntagarna bredd i utbudet och flexibilitet när det gäller återlämning av böcker. På de orter där folkbiblioteken och skolbiblioteken inte är integrerade erbjuder folkbiblioteken kommunens skolor klassbesök i samarbete med skolbiblioteken.

Samarbetet mellan skol- och folkbibliotek varierar från ort till ort. De integrerade skol- och folkbiblioteken i Alunda och Österbybruk har ett närmare samarbete eftersom de delar lokaler för verksamheten. Det saknas en handlingsplan för hur skol- och folkbiblioteken ska samarbeta.

För att strukturera och effektivisera samarbetet mellan skol- och folkbiblioteken, och på så sätt skapa bästa möjliga förutsättningar för kommunens barn och unga att möta framtidens utmaningar, behöver Barn- och utbildningsförvaltningen och Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en gemensam plan för samverkan i biblioteksfrågor.

Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn och utbildningsförvaltningen ska också arbeta fram en gemensam strategi för läsfrämjande arbete med barn och ungdomar i kommunen. Utvärderingen av Språknätets samarbete utgör ett av underlagen för arbetet med strategin.

III. Nytt huvudbibliotek i Östhammars kommun

Ett nytt huvudbibliotek i Östhammars kommun ska byggas, och planeras stå klart våren 2017. Huvudbiblioteket byggs integrerat i biografen Storbrunn och på så sätt skapa ett kulturhus i Östhammar.

När det nya biblioteket är byggt och integrerat i Storbrunn är huset öppet och tillgängligt för alla alltid. Huset upplevs som öppet, både vad gäller den fysiska miljön och den känsla huset väcker hos besökaren. I kulturhuset skapas ett samtida, öppet och medierikt bibliotek, som tillsammans med bio, ungdomsgård samt program och mötesverksamhet kommer att vara basen i utbudet. Prioriterade målgrupper är barn och unga samt personer med funktionsnedsättning.

För att skapa en verksamhet i det nya huvudbiblioteket i enlighet med de förväntningar och krav som ställs på ett bibliotek från allmänheten idag krävs utökade resurser, främst i form av personal.

I samband med färdigställandet av det nya huvudbiblioteket finns det anledning att se över biblioteksstrukturen i kommunen. Det finns vinster i såväl effektivitet som kvalitet med att samordna fler processer i biblioteksverksamheten. Några exempel på områden som kan samordnas i större utsträckning än idag är kompetensutveckling, medieinköp, fjärrlån, aktiviteter och marknadsföring/kommunikation. Ett naturligt nav för gemensamma processer är det nya huvudbiblioteket som med rätt planering kommer att kunna vara drivande i utvecklingsfrågor. De olika biblioteken kan också i högre grad profileras och tilldelas utvecklingsansvar för specifika områden utifrån sina lokala förutsättningar.

Under hösten 2016 påbörjas installation av RFID-system på biblioteken i Östhammars kommun. Detta möjliggör bland annat meröppna bibliotek, dvs. att biblioteket kan vara öppet för besökare även när det är obemannat. Med meröppna bibliotek kan resurser som läggs på bemanning och arbete bakom disk omfördelas till utvecklingsarbete och annan form av service.

För att möta framtidens utmaningar på biblioteksområdet behöver Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en strukturplan för biblioteksverksamheten i Östhammars kommun.

IV. Nyckeltal, styrtal och prioriterade insatser

KF 1: Östhammars kommun ska vara en kommun som ger barn och unga goda förutsättningar att möta framtidens utmaningar.

Prioriterade insatser 2016-2017

- För att strukturera och effektivisera samarbetet mellan skol- och folkbiblioteken ska Barn- och utbildningsförvaltningen och Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en gemensam plan för samverkan i biblioteksfrågor.
- För att stärka barns och ungas läsförståelse, skrivförmåga och språkutveckling ska Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen ta fram en gemensam strategi för läsfrämjande arbete med barn och ungdomar i kommunen.

KF 6: Östhammars kommun ska vara en attraktiv kommun där befolkningen trivs och kontinuerligt ökar.

Nyckel- och styrtal

- Kundnöjdhet på biblioteken
- Antal besökare på biblioteken
- Antal besök/invånare
- Antal utlån
- Antal utlån/invånare
- Ur SCBs nöjd medborgarindex: Vad tror eller tycker du om biblioteksverksamheten?
- Hur många timmar i veckan har huvudbiblioteket öppet utöver tiden 08-17 på vardagar?

Prioriterade insatser 2016-2017

- Kultur- och fritidsförvaltningen ska göra en medborgarundersökning/kundundersökning för att få fram underlag för hur öppettider och mediebestånd ska planeras på biblioteken.
- För att ytterligare säkra tillgången på medier till prioriterade målgrupper och för att spegla kommunens demografiska sammansättning ska en mediepolicy tas fram för biblioteksverksamheterna i Östhammars kommun.
- För att möta framtidens utmaningar på biblioteksområdet ska Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en strukturplan för biblioteksverksamheten i Östhammars kommun.